

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1987

BRNO 1990

Vlastní struktura se výběrem kostí výrazně liší od skládek v dolní části lokality. Především se zde daleko častěji vyskytují lopatky /14/ a pánve /13/, jež ležely ve vodorovné nebo šikmé poloze. Kruh plochých kostí je lemován a proložen dlouhými kostmi /7 femurů, 9 humerů a 8 jiných dlouhých kostí/. Výběr stavebních článků doplňuje 7 mandibul /většinou na východní straně/ a nejméně 4 mamutí lebky, dochované ve značně zlomkovitém stavu na západní straně struktury /výčet je provizorní, menší kosti a fragmenty ještě nebyly určeny/. U plochých i dlouhých kostí lze pozorovat výběr velkých kusů. Domnívám se, že pravidelně rozmístěné pánve a lopatky zpevňovaly základy chýše, o čemž svědčí i pánev s uměle vyhloubenou jamkou na jihozápadním okraji objektu. Maximální vertikální rozpětí použitých kostí činí asi 50 cm. Jiné detaily jako vztyčené kosti, kulové jamky, zahloubení dna a větší kameny nebyly zjištěny. Uvnitř objektu jsme pozorovali nepravidelné popelovité šmouhy, které však netvořily žádná ohraničená ohniště. Štípaná industrie se zde vyskytovala poměrně řídko, asi 5 - 10 kusů na m². Chýše podobného typu s mamutími kostmi jako hlavním konstrukčním článkem základů jsou dosud známy pouze z ruské roviny a ze Sibiře. Ve střední Evropě na jejich možnou existenci ukazovaly jen 2 struktury, značně narušené soliflukcí v Krakově /Spadzista B/ a polokruhový val kostí kolem velkého ohniště v Pavlově. Nesmíme ovšem přehlédnout, že nejrozsáhlejší gravettská lokalita v Předmostí s nesmírným množstvím mamutích kostí byla ve své době zkoumána a ničena bez jakékoliv plošné dokumentace.

Štípaná industrie je valnou většinou soustředěna na ploše cca 20 m² v prostoru 5 - 10 m severně od vchodu objektu. Místní výrobu nástrojů dokládají drobné úštěpky, při čemž jádra a větší úštěpy dílenského charakteru téměř chybí. Mezi použitými surovinami značně převládá karpatský radiolarit, následovaný pazourkem a místními rohovci. Hustota artefaktů zde dosahuje až stovky kusů /m², retušované nástroje činí zhruba 10 % /obr. 7/. Charakterizuje je absolutní převaha nástrojů s otupeným bokem, zejména gravet, mikrogravet, šipek a čepelek, a jejich společným znakem je silná retušovaná hrana a ventrální plošná retuš na obou koncích. Pozornost si zaslouží také hroty s vrubem, trojúhelníčky, čepelky a hroty s výčnělkem a přechodné tvary mezi gravetami a vrtáky. Ostatní typy se vyskytují jen podružně: retušované a hrotité čepele, škrabadla /často dosti vysoká/, nepočtená a nevýrazná rydla, drasadla, odštěpovače. Zcela chybí tzv. kostěnkovské nože. Poměrně bohatě jsou naproti tomu zastoupeny hrubé nástroje, vyštípané z místních vápenců, jílovců a rohovců /sekáče, velké úštěpy a jádra/.

S výjimkou několika oštípaných velkých diafýz jsme dosud nezaznamenali žádnou kostěnou industrii. Z ozdob se vyskytly pouze perforované schránky fosilních měkkýšů, ve dvou případech zdobené pravidelnými zářezy.

Přesná kulturní klasifikace získaného inventáře není snadná, protože pavloviem, jak je znám z nedalekých sídlišť u Dolních Věstonic a Pavlova, je typický právě bohatou kostěnou industrií, odlišnou skladbou štípané industrie s převahou rydel a početnými doklady uměleckých pokusů. Typologicky nejbližší analogii ve střední Evropě skýtá lokalita Aggsbach v Dolním Rakousku, skladba a specifické znaky nástrojů s otupeným bokem potom upomínají na některé celky z jihofrancouzské Provence.

V další sezóně se výzkum zaměří na prošetření západního předpolí objektu a na dokončení odkryvu skládek mamutích kostí v dolní části stanice.

Grabung eines Lagerplatzes der Mammutjäger bei Milovice in den Jahren 1986 - 1987 /Bez. Břeclav/. Bei Milovice verläuft seit 1986 eine umfangreiche Lehmförderung für den Damm des Nové Mlýny Stausees. Bei diesen Arbeiten hat man hier eine paläolithische Siedlung mit einigen Schichten entdeckt, die man in das Aurignacien und Gravettien einreihen kann. Nach den Radiokarbonaten /um 23 - 25 tausend BP/ und der Stratigraphie fällt die Hauptfundschrift im Sektor G in die Neige des Würm-Interglacials. In dieser Schicht hat man Wohnbaufundamente osteuropäischen Types aus Mammutknochen abgedeckt /Abb. 1/. Die Spaltindustrie /Abb. 1/ hat die nächsten Analogien in Aggsbach und auf einigen Lokalitäten des Jungpérigordiens in der Provence. Ein jüngerer Datum stammt aus der fundarmen Zone am Nordhang, die auf der Basis des jüngsten Lösses liegt. Eine ähnliche stratigraphische Position haben zwei grosse Mammutknochenanhäufungen im unteren Teil der Station.

ZÁVĚR VÝZKUMU PŘED JESKYNÍ PEKÁRNOU /k.o. Mokrý, okr. Brno-venkov/

Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno

V roce 1987 jsme rozšířili sondu vlevo od vchodu do jeskyně Pekárny a dále jsme sledovali průběh kulturního souvrství magdalénienu /gh - i/. V rozboru štípané industrie /poloha gh/ pře-

važují drobné čepelky a třísky, typologicky jsou zastoupena atypická škrabadla, rydla /lomové a ploché/, vrtáčky a retušované čepelky. Kamennou industrii doplňují zlomky destiček a hrubotvaré artefakty. Dále se vyskytl zlomek kostěného hrotu s oboustranně seříznutou bází, zlomek kosti se skupinami zářezů a větší kost se stopami štípaní. Paleontologické nálezy nejsou dosud vyhodnoceny, potvrzují však převahu koně na plošině před jeskyní /na rozdíl od vnitřku jeskyně, kde podle R. Musila převažoval zajíc a sob/.

Z podložní spraše /i/ pochází úštěp s příčnou konkávní retuší, hrotitý úštěp a nehojný paleontologický materiál.

Další sonda vyhloubená v odstupu od jeskyně prokázala, že v těchto místech se mocnost souvrství rychle snižuje a magdalénské nálezy /velký patinovaný úštěp, břidlicová destička/ se tak dostávají do hnědé drobtovité polohy v přímém podloží recentní půdy.

Význam sondáže před jeskyní Pekárnou v letech 1986 - 1987 tkví v tom, že se podařilo zastihnout neporušený úsek kulturního souvrství gh/i a odebrat z něj vzorky pro analýzy, které pro naši největší magdalénskou stanicí dosud chyběly: půdní mikromorfologie, palynologie, malakozoologie a datování pomocí C 14.

Beendigung der Grabung vor der Pekárna Hšhle /Kat. Gemeinde Mokrá, Bez. Brno - venkov/. Während der Sondagearbeiten in den Jahren 1986 - 1987 gelang es zwei Lagen des Magdaleniens /gh/i/ zu erfassen und Proben für Analysen abzunehmen, die für diese Lokalität vorläufig fehlten /Bodenmikromorphologie, Palynologie, Malakozoologie, Datierung mit Hilfe von C 14/.

RETTUNGSGRABUNG DER OBJEKTE MIT LINEARKERAMIK IN HULÍN /Bez. Kroměříž/

Helena Chybová, Muzeum Kroměřížska, Kroměříž

/Taf. 2/

Im Zusammenhang mit der Erweiterung der Fläche für einen Müllablagerungsplatz des VEB TOS in Hulín kam es zur Störung von Siedlungsobjekten mit Linearkeramik. Der Fundort befindet sich auf der linksufrigen Morava-Terrasse und ist eine von jenen Lokalitäten, die die hierige Besiedlungsintensität im Verlaufe des Neolithikums belegen. Bei der Rettungsgrabung gelang es 4 Objekte zu dokumentieren, welche mit dem Komplex von tönernen Ofen zusammenhängen.

Objekt Nr. 1, Ofen mit anliegender Vorofengrube. Der Ofen von ungefähr rechteckiger Form in einer Größe von 95 x 80 cm, war mässig in das Liegende eingetieft. Die Mündung des Ofens war nach NW orientiert. Der ausgeschmierte Boden war hart bis zu einer Stärke von 5 - 8 cm gebrannt. Das eingefallene Gewölbe mit Spuren von Abdrücken einer Rutenkonstruktion war in Lehmbewurfblöcken in der Vorofengrube verstreut. Die Vorofengrube im Ausmasse von 240 x 170 cm hatte im Profil eine Kesselform und war max. 90 cm eingetieft. Der Inhalt der Vorofengrube bestand aus einer russigen Ausfüllung mit Holzkohlepartikeln intensiv durchsetzt, in der oberen Schicht waren Scherben und Lehmbewurfbrocken. Aus dem Inhalt hat man ferner einen tönernen Spinnwirtel und einige Hornsteinklingen gewonnen.

Objekt Nr. 2, Grube. Östlich von Objekt Nr. 1 situiert, von unregelmässiger Ovalform im Ausmasse von 140 x 200 cm, 40 cm in das Liegende eingetieft. Die Ausfüllung enthielt Lehmbewurfbrocken, eine kleinere Menge an Scherben, einen Quarzitreiber.

Objekt Nr. 3, Grube. Sie war nicht ganze 100 cm von Objekt Nr. 2 situiert, kreisförmig, im Ausmasse von 110 x 110 cm, ungefähr in der Mitte maximal 25 cm in das Liegende eingetieft. Die Ausfüllung bildeten Lehmbewurfbrocken, Scherben und eine Menge an Holzkohlepartikeln.

Objekt Nr. 4, Ofen mit Vorofengrube. Das in das Liegende eingetieft ungefähr ovale Objekt im Ausmasse von 310 x 200 cm war 90 cm NO von Objekt Nr. 1 situiert. Die längere Achse war in SW-NO Richtung orientiert. Der seichter eingetieft, südwestliche Teil enthielt ein ziemlich destruiertes ofenartiges Gebilde mit Verschmierungsresten des Ofenbodens. Die östliche Hälfte des Objektes war durch eine in der Mitte verlaufende Scholle hart ausgebrannten 50 cm breiten und 100 cm langen Lehmbewurfes gegliedert. Aus dem Inhalt des Objektes hat man eine kleinere Menge an Scherben, Lehmbewurfbrocken, Holzkohlepartikel und 2 Hornsteinklingen gewonnen.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1987

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně,
sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulik
Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková,
Dr. J. Unger
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Grafická úprava: L. Trávníčková
Na titulním listě: nádoba únětické kultury z Újezda u Brna
Tisk: **PENTA**
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné